

Podporný dokument k určení rozsahu podpory z Fondu na spravodlivú transformáciu

verzia 1, 9. február 2021

Pripravila: Sekcia inovácií, strategických investícií a analýz (HUB), MIRRI SR
Kontaktná osoba: Ing. Stanislav Voskár, stanislav.voskar@vicepremier.gov.sk

Cieľ dokumentu

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len ako „MIRRI“) ako orgán zodpovedný za prípravu Plánu spravodlivej transformácie, ktorého vypracovanie je podmienkou pre čerpanie prostriedkov z Fondu na spravodlivú transformáciu (ďalej aj ako „FST“), vydáva tento podporný dokument pre účely bližšej **špecifikácie plánovaného rozsahu** podporovaných činností z FST. Cieľom tohto dokumentu je **priblížiť problematiku** oprávnenosti z FST, ktorej porozumenie je hlavným aspektom pri hľadaní **zmysluplných a udržateľných investičných zámerov**, a taktiež poukázať na časový harmonogram implementácie.

Dokument vychádza predovšetkým z Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým bol zriadený Fond na spravodlivú transformáciu (ďalej len ako "Nariadenia") a z jeho nekonsolidovanej verzie po treťom (finálnom) trialógu zo dňa 9.12.2020¹. Informácie v tomto dokumente budú priebežne aktualizované na základe finálnej verzie Nariadenia.

Vznik Fondu na spravodlivú transformáciu a celková alokácia pre všetky členské štáty EÚ

Dňa 11. decembra 2019 Európska komisia prijala oznámenie k **Európskej zelenej dohode** (Green Deal²), ktorým stanovila plán novej politiky rastu pre Európu. V súlade s klimatickými cieľmi EÚ dosiahnuť do roku 2030 čisté domáce **zníženie emisií skleníkových plynov** v porovnaní s rokom 1990 aspoň o 55 % a účinného a spravodlivého **dosiahnutia klimatickej neutrality EÚ** do roku 2050 sa v rámci Európskej zelenej dohody navrhol **Mechanizmus spravodlivej transformácie** (Just Transition Mechanism). Zameriava sa na tie regióny a odvetvia, ktoré sú transformáciou najviac postihnuté vzhľadom na ich závislosť od fosílnych palív vrátane uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice alebo od priemyselných postupov spojených s vysokými emisiami skleníkových plynov. Mechanizmus spravodlivej transformácie **pozostáva z troch pilierov**:

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13719-2020-INIT/en/pdf>

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk

	1	2	3
	Fond na spravodlivú transformáciu implementovaný v rámci zdieľaného riadenia	2. Osobitná schéma v rámci Programu InvestEU	Úverový nástroj pre verejný sektor v spolupráci so skupinou EIB na mobilizáciu ďalších investícií do príslušných regiónov
Zameranie	Hospodárska diverzifikácia území a rekvalifikácia a aktívne začleňovanie ich pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie.	Projekty energetickej a dopravnej infraštruktúry vrátane plynovej infraštruktúry a diaľkového vykurovania, ako aj programy na dekarbonizáciu.	Opatrenia na uľahčenie prechodu ku klimatickej neutralite. Projekty budú siahäť od energetickej a dopravnej infraštruktúry, cez siete diaľkového vykurovania, opatrenia na energetickú efektívnosť, až po renováciu budov.
	17,5 mld. eur pre EÚ (459 mil. eur pre SR)	82,5 mld. eur pre EÚ (otvorená alokácia pre SR)	

Kým Fond na spravodlivú transformáciu poskytne finančné prostriedky primárne **vo forme grantov**, zvyšné dva zdroje financovania (návrtné formy) plánované ako súčasť Mechanizmu spravodlivej transformácie (osobitná schéma v rámci Programu InvestEU a úverový nástroj pre verejný sektor EIB) budú stimulovať **verejné a súkromné investície** podporou investičných projektov finančných partnerov, ako je EIB.

V rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie je celková alokácia pre všetky členské štáty EÚ zapojené do tohto mechanizmu 100 mld. eur – z toho 17,5 mld. eur je vyhradených pre prvý pilier (459 mil. eur pre Slovenskú republiku) a 82,5 mld. eur pre druhý a tretí pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie (alokácia pre Slovenskú republiku pre tieto návratné finančné zdroje je otvorená v rámci finančného rámca).

Cieľ a miera podpory z Fondu na spravodlivú transformáciu

V rámci programového obdobia 2021 –2027 bude FST **samostatnou prioritnou osou** Operačného programu Slovensko. Podľa návrhu nariadenia sa predpokladá **financovanie z FST** pre menej rozvinuté regióny vo výške 85 % a 50 % pre viac rozvinuté regióny.

Fond na spravodlivú transformáciu bude kľúčovým nástrojom na riešenie dôsledkov transformácie, podporu území, ktoré sú najviac postihnuté prechodom ku klimatickej neutralite, a na zabránenie nárastu regionálnych rozdielov.

Špecifickým cieľom FST je:

„umožňovať regiónom a ľuďom riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne dôsledky prechodu na dosiahnutie klimatických cieľov Únie do roku 2030 a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050, ktoré sú založené na Parížskej dohode“

Podpora z Fondu na spravodlivú transformáciu bude podmienená schválením **plánov spravodlivej transformácie územia**, ktoré musia obsahovať najmä opis záväzkov SR, pokiaľ ide o proces transformáciu v súlade s národným energetickým a klimatickým plánom a cieľom klimatickej neutrality EÚ do roku 2050.

Schválením plánov spravodlivej transformácie územia sa umožní poskytovanie podpory nielen z Fondu na spravodlivú transformáciu, ale aj z osobitnej schémy na spravodlivú transformáciu v rámci Programu InvestEU (druhý pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie) a z úverového nástroja pre verejný sektor implementovaného v partnerstve s EIB (tretí pilier), ktorým sa budú podporovať investície v dotknutých územiach. Pre podporu v rámci druhého a tretieho piliera mechanizmu spravodlivej transformácie, je potrebné v pláne spravodlivej transformácie územia **stanoviť sektory a oblasti**, ktoré je možné v rámci týchto pilierov podporiť.

Oprávnené územia a prerozdelenie alokácie

Práve z dôvodu spravodlivého prístupu k viacerým regiónom, ktoré čelia problémom spojeným s emisiami skleníkových plynov a potrebou dekarbonizácie, budú súčasťou prípravy Mechanizmu spravodlivej transformácie na Slovensku **okrem regiónu hornej Nitry**, ktorá bude po roku 2023 najviac zasiahnutá pozastavením banskej ťažby a výroby elektriny a tepla z uhlia, **aj ďalšie tri regióny na Slovensku**: Košický, Banskobystrický a Bratislavský.

Podpora z Fondu na spravodlivú transformáciu, ktorá je aktuálne pre Slovensko **alokovaná vo výške 459 mil. eur (grantová zložka)**, bude založená na Pláne spravodlivej transformácie. Súčasťou prípravy Plánu spravodlivej transformácie bude **analýza transformačného potenciálu**, na základe ktorej dôjde k potvrdeniu oprávnenosti čerpania jednotlivých regiónov z FST a spravodlivému prerozdeleniu alokácie medzi jednotlivé regióny. Alokácia prostriedkov z FST **bude brať do úvahy rozsah**, v akom budú jednotlivé regióny čeliť transformačným výzvam súvisiacim **s potrebou znižovania emisií skleníkových plynov** a sociálnym výzvam v súvislosti **so stratou pracovných miest** vyplývajúcich z transformácie.

Rozsah podpory

Z FST sa podporujú len tie činnosti, ktoré umožňujú regiónom a ľuďom riešiť **sociálne, hospodárske a environmentálne dôsledky prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo** a prispievajú k implementácii plánov spravodlivej transformácie územia.

Hospodárska diverzifikácia

Oprávnené aktivity

1	Produktívne investície do MSP vrátane mikropodnikov a začínajúcich podnikov, ktoré vedú k ekonomickej diverzifikácii, modernizácii a konverzii	
2	Investície do vytvárania nových firiem, a to aj prostredníctvom podnikateľských inkubátorov a poradenských služieb, ktoré vedú k vytváraniu pracovných miest: (1) podnikateľské inkubátory, (2) konzultačné služby	
3	Investície do výskumných a inovačných aktivít vrátane investícií univerzít a verejných výskumných inštitúcií a podpora prenosu pokrokových technológií	
4	Investície do digitalizácie, digitálnych inovácií a digitálnej prepojitelnosti.	

Udržateľné životné prostredie

Oprávnené aktivity

1	Investície do regenerácie a dekontaminácie brownfieldov, obnovy pozemkov a podľa potreby vrátane zelenej infraštruktúry a obnovy projektov so zreteľom na zásadu „znečisťovateľ platí“;	
2	Investície do zavádzania technológií, ako aj do systémov a infraštruktúr pre dostupnú čistú energiu vrátane technológií na skladovanie energie a do znižovania emisií skleníkových plynov	
3	Investície do obnoviteľnej energie v súlade so smernicou o obnoviteľnej energii (EÚ) 2018/20018 vrátane v nej stanovených kritérií udržateľnosti a do energetickej účinnosti vrátane na účely znižovania energetickej chudoby	
4	Investície do inteligentnej a udržateľnej miestnej mobility vrátane dekarbonizácie miestneho dopravného sektoru a jeho infraštruktúry	
5	Obnova a modernizácia sietí diaľkového vykurovania s cieľom zlepšiť energetickú efektívnosť systémov diaľkového vykurovania a investície do výroby tepla za predpokladu, že sú napájané výlučne z obnoviteľných zdrojov energie	
6	Investície na podporu obehového hospodárstva: (1) podpory prostredníctvom predchádzania vzniku odpadu, (2) znižovania objemu odpadu, (3) efektívneho využívania zdrojov, (4) opätovného použitia, (5) opráv a recyklácie.	

Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Oprávnené aktivity

	Zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie	
	Pomoc uchádzačom o zamestnanie pri hľadaní pracovného miesta	
	Aktívne začleňovanie uchádzačov o zamestnanie	
	Dalšie činnosti v oblasti vzdelávania a sociálneho začlenenia vrátane, ak je to riadne odôvodnené, infraštruktúry na účely výcvikových stredísk, zariadení starostlivosti o deti a staršie osoby, ak sú uvedené v územných plánoch spravodlivej transformácie v súlade s článkom 7 Nariadenia.	

Nevyhnutné aspekty investičných zámerov

- investície by mali **podporovať miestne hospodárstvo** a byť **dlhodobo udržateľné**, s prihliadnutím na všetky ciele ekologického dohovoru;
- financované projekty by mali prispievať a napomáhať k prechodu **na klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo**;
- v prípade **upadajúcich odvetví**, ako je výroba energie z čierneho a hnedého uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice alebo ťažba týchto tuhých fosílnych palív, by mala byť podpora naviazaná **na postupné ukončovanie činnosti** a na zodpovedajúce **zníženie úrovne zamestnanosti**;
- pokiaľ ide o transformáciu **odvetví s vysokou úrovňou emisií skleníkových plynov**, podpora by mala byť zameraná na nové činnosti **zavádzaním nových technológií, nových postupov** alebo výrobkov, ktoré povedú k významnému zníženiu emisií v súlade s cieľmi EÚ v oblasti klímy do roku 2030 a v súlade s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu EÚ do roku 2050 pri **zachovaní a posilnení zamestnanosti** a predchádzaní zhoršovaniu životného prostredia;

- osobitná pozornosť by sa mala venovať aj činnostiam, ktorými sa podporuje **inovácia a výskum v oblasti pokročilých a udržateľných technológií**, ako aj v oblasti **digitalizácie a digitálnej konektivity**, a to za predpokladu, že takéto opatrenia pomôžu zmierniť negatívne vedľajšie účinky prechodu ku klimaticky neutrálnemu a obehovému hospodárstvu a prispievajú k nemu;
- v záujme ochrany občanov, ktorí sú najviac zraniteľní voči klimatickej transformácii, by sa mal FST vzťahovať aj na **zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovníkov s cieľom pomôcť im prispôbiť sa novým pracovným príležitostiam**, ako aj poskytnúť uchádzačom o zamestnanie pomoc pri hľadaní zamestnania a aktívne ich začleňovať do trhu práce;
- **MSP**: S cieľom posilniť hospodársku diverzifikáciu území postihnutých transformáciou, by sa z FST mala poskytovať **podpora na produktívne investície v MSP**. Produktívne investície by sa mali chápať ako investície do fixného kapitálu alebo nehmotného majetku podnikov s cieľom vyrobiť tovar a služby, čím sa **prispieje k tvorbe hrubého kapitálu a k zamestnanosti**;
- **veľké podniky**: V prípade iných podnikov ako MSP by sa produktívne investície mali podporovať len vtedy, ak sú potrebné na zmiernenie zániku pracovných miest vyplývajúceho z transformácie, a to **vytvorením alebo ochranou značného počtu pracovných miest**, pričom nesmú viesť k premiestneniu alebo byť jeho výsledkom;
- investície do **existujúcich priemyselných zariadení vrátane zariadení, na ktoré sa vzťahuje systém Únie na obchodovanie s emisiami**, by mali byť povolené, ak prispievajú k prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050 a **cielia výrazne pod úroveň príslušných referenčných hodnôt** stanovených na bezodplatné pridelovanie emisných kvót podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES a ak vedú k **ochrane značného počtu pracovných miest**. Akékoľvek takéto investície by mali byť náležite odôvodnené v príslušnom pláne spravodlivej transformácie územia;
- podpora z FST bude podmienená účinnou implementáciou procesu transformácie na konkrétnom území s cieľom dosiahnuť klimaticky neutrálne hospodárstvo.

Z FST sa podporujú len **tie činnosti, ktoré priamo súvisia s jeho špecifickým cieľom**, a ktoré budú prispievať k implementácii plánu spravodlivej transformácie územia.

Okrem toho sa môžu z FST podporovať v oblastiach označených ako podporované oblasti v súlade s článkom 107 ods. 3 písm. a) a c) ZFEÚ produktívne investície do iných podnikov než MSP za predpokladu, že takéto investície boli schválené ako súčasť plánu spravodlivej transformácie územia na základe informácií požadovaných podľa článku 7 ods. 2 písm. h). Takéto investície sú oprávnené len vtedy, ak sú potrebné na implementáciu plánu spravodlivej transformácie územia.

Z FST možno podporovať aj investície na zníženie emisií skleníkových plynov z činností uvedených v prílohe I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES za predpokladu, že takéto investície boli schválené ako súčasť plánu spravodlivej transformácie územia na základe informácií požadovaných podľa článku 7 ods. 2 písm. i). Takéto investície sú oprávnené len vtedy, ak sú potrebné na implementáciu plánu spravodlivej transformácie územia.

Nepodporované činnosti

Neoprávnené aktivity:

- vyradenie jadrových elektrární z prevádzky alebo ich výstavba;
- výroba, spracovanie a uvádzanie tabaku a tabakových výrobkov na trh;
- podniky v ťažkostiach, ako sú vymedzené v článku 2 ods. 18 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014; pokiaľ to nie je povolené podľa dočasných pravidiel štátnej pomoci v prípade výnimočnej situácie alebo podľa pomoci de minimis na podporu investícií redukujúcich energetické náklady v kontexte procesu energetickej transformácie;
- investície súvisiace s výrobou, spracovaním, prepravou, distribúciou, skladovaním alebo spaľovaním fosílnych palív.

Úloha externého poradcu pri tvorbe Plánu spravodlivej transformácie (PST)

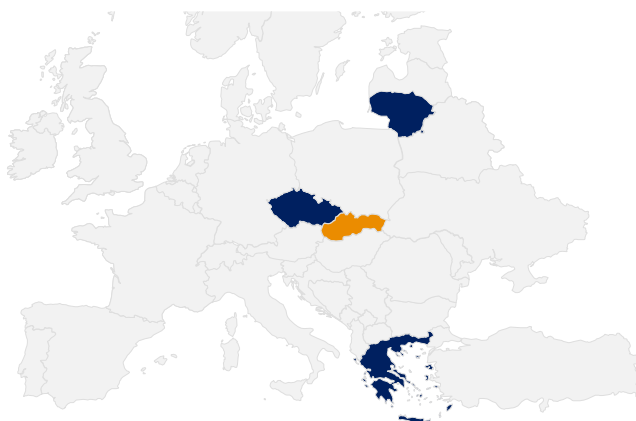
Európska komisia na žiadosť MIRRI obstarala prostredníctvom nástroja Európskej komisie - Programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) pod DG Reform – **externého poradcu, spoločnosť PricewaterhouseCoopers (PwC)**, ktorý bude pomáhať MIRRI pri tvorbe PST. Spoločnosť PwC bude participovať **v celom procese prípravy PST**.

Spoločnosť PwC bude tiež **aktívne spolupracovať so zainteresovanými stranami** prostredníctvom pracovných skupín a rozhovorov s jednotlivými zainteresovanými stranami, prezentácií a workshopov, ako aj poskytovaním know-how, a sprostredkovaním zahraničnej praxe a skúseností.

Predpokladaná časová os aktivít súvisiacich s PST a čerpaním z FST

	2021					2022	2023	2026	2030
	Január	Február	Apríl ...	... December					
1. Príprava formuláru na predkladanie projektových zámerov									
2. Zverejnenie online výzvy na predkladanie projektových zámerov									
3. Zber projektových zámerov									
4. Identifikácia pilotných projektových zámerov									
5. Finalizácia Plánu spravodlivej transformácie									
6. Schválenie Plánu spravodlivej transformácie zo strany EK									
7. Zazmluvnenie pilotných projektov a začiatok čerpania z FST									
8. Predpoklad zazmluvnenia projektov predstavujúcich vyčerpanie 60% zdrojov z FST									
9. Ukončenie implementácie prvej fázy zazmluvnených projektov									
10. Predpoklad zazmluvnenia projektov predstavujúcich vyčerpanie 40% zdrojov z FST									
11. Ukončenie implementácie druhej fázy zazmluvnených projektov									

Príklady projektových zámerov v rámci PST zo zahraničia

CZ Česká republika

Príklady projektových zámerov v rámci FST v ČR v 3 transformujúcich sa krajoch (Moravsko-sliezsky kraj, Karlovarský kraj a Ústecký kraj):

- Vytvorenie **Centra vedy a techniky** (R&DC), vytvorenie infraštruktúry pre univerzitu (UNI) a súvisiace činnosti
- Nábor kvalitných odborníkov (domácich i zahraničných), začatie spolupráce s vedecko-výskumnými tímami a **budovanie novej fyzickej**
- infraštruktúry** v podobe odborných učební, laboratórií, zariadení a strojov
- **Centrum energetických a environmentálnych technológií**
- **Transformácia post-ťažobnej krajiny** okresu Karviná do roku 2030 - POHO2030

Viac na www.restartregionu.cz

Projektové zámery v rámci FST sú sústredené do 5 pilierov:

	Čistá energia - Fotovoltaické parky (~2GW, projekty PPC a ELPE) - Závod na výrobu zeleného vodíka (Solaris) - Zariadenia na skladovanie energie (Eunice) - Výskumný energetický a technologický park (PPP s UWM)
	Priemysel, malé podniky a obchod - Priemyselný park zameraný na elektromobilu (lítiové batérie, ...) - Vytvorenie jednotky riadenia odpadového hospodárstva - Spracovanie biomasy
	Inteligentná poľnohospodárska výroba Smart poľnohospodárska výrobná jednotka, využívajúca pokročilé technológie (hydropónia) realizovaná potravinárskou spoločnosťou
	Udržateľný cestovný ruch Vinársky turistický ekosystém štandardu severného Talianska
	Ostatné investície Najmodernejšia rehabilitačná klinika (PPP + verejný sektor)

**JUST TRANSITION
DEVELOPMENT PLAN**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

W. Macedonia: Expressed interest in 11 major projects estimated to mobilize over €2 billion in new investments in the region

	Large investments under consideration	Estimated investment
 Clean energy 	Photovoltaic parks (~2GW) by PPC and ELPE Green hydrogen production unit by Solaris Power storage facilities by Eunice Field of energy research and technology ¹ with PPP with UWM ²	~€1.5B
 Industry, small industry and trade 	Industrial park with emphasis on the manufacturing of electromobility products (lithium batteries, etc.) by a nationwide group Establishment of a waste management unit Biomass processing centre	~€200M
 Smart agricultural production 	Smart agricultural production units of the latest technology (hydroponics) from an international company in the food industry	~€100M
 Sustainable tourism 	Wine tourism ecosystem to the standards of Northern Italy, interest from a leading company in winemaking	~€25M
 Other investments 	State-of-the-art physical rehabilitation clinic with PPP with public body	~€60M

1. Indicatively: electromobility, hydrogen and alternative fuels, storage technologies 2. University of Western Macedonia Source: PPC, ELPE, Investment plans, Proposals, SDAM Team Analysis

 Private entity
  Public entity
  PPP

Viac na www.sdam.gr

LT

Litva

Prioritné oblasti:

1 	2 	3 	4 	5
Transformácia rašelinového priemyslu vo forme podpory rekultivácie dotknutých území a podpory využívania inovácií v rašelinovom priemysle	Rozvoj zelených priemyselných parkov	Zlepšovanie ekologickosti v podnikaní prostredníctvom podpory energetickej efektívnosti	Podpora bezemisnej mobility v municipalitách, hlavne prostredníctvom podpory zavádzania bezemisnej verejnej dopravy	Rozvoj zručnosti a preškolenia v dotknutých regiónoch